

dere potuit ad singulos Ecclesie filios, eosque meliores tentandos, et affligendos se convertit; sicut enim is, qui cum altero digladiatur, animadvertens, se cum in capite ferire non posse, in corpus ejus reliquum jectus infligit; sic diabolus, quia contra Christum non prevaluit, membra illius, singulos Fideles aggreditur. APOC. XII.

S. Theresia dicebat: Non habet demon potentiam ad generosas, et resolutas animas tentandas; ab illis enim sibi in primis metuit: experientia quippe jam novit, magnum sibi ab illis damnum accidere, et quidquid producit, ac dirigit ad nocendum illis, hoc totum tam in ipsarum, quam aliarum commodum cedere, et se damnum referre. S. THER. in *imit. perf.* c. XXIII.

S. David tentationes demonis ad gravia scelera sagittas volantes vocat, quia, cum vitiarum tam sint deformes vultus, curat demon, ut cite volent, subitoque jecti, ceu leves sagittae eruant, ac saucient, qui enim Christianus patentes eorum aspectus arbitratus, inflecti ad eorum concupiscentiam amoremque possit. NYSSEN. *Fer. VI. post Dom. III. quadr.* § 6.

Achilles Abbas requisitus, quomodo adversum nos possint demones? per voluntates nostras respondit, et adjecit: Ligna Libani dixerunt: Quam grandia sumus, et alta, et parvissimo ferramento incidimur, nihil ergo ei demus ex nobis, et non poterit incidere. Venerunt ergo homines, et fecerunt in securi manubrium, ex ipsis lignis, et incidunt. Ligna ergo sunt animae, securis diabolus, manubrium voluntas nostra. Per malas ergo voluntates nostras incidimur. *Vit. PP. I. VII. c. XXV. n. 4.*

Abbas Pimenius rogans Abbatem Abraham, quemadmodum Demones nos impugnant, audivit ex eo: Demones nobiscum non pugnant, quia voluntates eorum facimus: sed nostrae nobis voluntates demones factae sunt, et tribulant nos. Demones pugnaverunt cum Abbate Moysae, nos autem voluntates nostrae impugnant. *Ibid. n. 3.*

Sicut ad ollam succensam mœca non appropinquant; si vero tepida fuerit, insident in ea, et faciunt vermes, ita, et Monachum succensum igne divini amoris fugiunt demones, tepidum vero illudum, et sequuntur. RUFFINUS, l. III. n. 204.

Quidam senex interrogatus, cur a demonibus tam graviter impugnemur? respondit, quia arma nostra projecimus a nobis, id est,

patientiam, humilitatem, mansuetudinem, atque obedientiam. *Ibid. n. 173.*

NECESSITAS. — B. Syndetica dixit: Oportet nos adversus demones undique armatos existere, quoniam et exterius ingreditur, et de intro movent. Sicut enim navis, quae aliquando exterius mole fluctuum opprimitur, aliquando interius crescente sentina demergitur, sic et nos aliquando operum exterius commissorum iniquitate damnamur; aliquando vero interius nequitiae cogitationum addicimur: unde oportet, non solum exterius Spirituum immundorum nos impetus observare, verum etiam interiorum cogitationum immunditias exhaurire. *Vit. PP.*

S. August. supra illud Christi: quod si sal evanuerit, in quo salietur, ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus, ait: quid est conculcari ab hominibus, nisi superari a tentatione? non itaque calcatur, qui persecutionem patitur, sed qui persecutionem timendo infatuatur. NYSSEN. *Dom. XII. post Pent.* § 3.

UTILITAS. — Regina Chunegundis Henrico conjugii suo virginitatem suam probavit, dum per prunas ardentis illesa transivit; simili ergo modo, si anima per prunas tentationum illasa transeat, manifeste declarabit, se nulli alteri creaturae, praeterquam sponso suo Christo, per amorem adhesisse. *Anonym.*

Cum S. Gertradis propter minuiorem defectum sese multum arguens, ac reprehendens desideraret, et peteret a Domino, ut illum penitus in ipsa emendaret, atque ab ipsa auferret, Dominus blande illi respondit: Et quare velles, ut ego magno honore privarer, et tu ingenti praemio careres? nam grande nimis praemium luceris, quotiescumque illum, vel similem defectum recognoscens, proponis de caetero eum vitare: et quodcumque homo studet pro amore meo defectus devincere, tantum mihi honoris, ac fidelitatis exhibet, quantum miles strenuus duci suo exhiberet, si strenue seipsum in bello inimicis opponeret, eosque viriliter expugnaret atque prosterneret. BLOSS. c. IV. *mon. spir.*

Anthistenes dicebat: in actione vas empturus curiose illud inspicis, pulsas, huc, illuc versas, tinnitu exploras, antequam emas; simili modo Deus probare solet eos, quos in amicitiam recipere cupit. LAERT. l. XXI. c. VIII.

THEOLOGIA.

Placuit, et hunc Titulum libro huic inserere, ut occasio habeatur, quaestiones aliquas a Theologis, vel omnino praeiteritis, vel certe vix ab uno, alterove resolutas explicandas, quarum quidem plures P. Theophilus Raynaudus in eruditissimis sub Heteroclytis spiritualibus proponit, et resolvit, ex quibus tamen non nisi eas, quae in praxi frequentius occurrunt, aut scitu digniores videntur, seligam.

DEFINITIO THEOLOGIE.

Sicut duplex communiter Theologia, speculativa, et moralis, traditur, ita duplex quoque illius definitio, divisioue assignatur, et Theologia quidem speculativa definitur *Habitus de Deo ex principio revelato discurrens*. Quae definitio propterea sic formata est, ut abstraheretur a diversitate sententiarum, quae circa genus, et differentiam Theologiae Scholasticae a variis sunt excogitatae. Hinc dicitur 1. *Habitus*, et non scientia, et sapientia, quia, licet negari non possit haec praedicata etiam Theologiae convenire, si latius pro cognitione certa et infallibili, prout abstrahit ab evidentiis, vel obscuritate, sumatur; si tamen cum Aristotele pro cognitione certa, et evidente accipiatur, certum est, Theologiam, viatorum saltem, sub scientia, et sapientia non comprehendi. Dicitur 2. *De Deo*: ut indicaretur, quodnam esset objectum attributionis respectu Theologiae, videlicet ipse Deus; ad hujus enim meliorem cognitionem omnia objecta attributa tam complexa (qualia sunt omnes conclusiones ex principio revelato deductae) quam incomplexa (qualia sunt res omnes, de quibus eadem Theologia aliquid per principium revelatum probat) tum ex sua natura, tum ex intentione eorum, qui primi hanc Theologiam instituerunt, inferuntur. Ex qua eadem particula ulterius etiam patet, quodnam sit objectum formale, seu ratio formalis quae, ut aliqui vocant, in hac Theologia, scilicet ipsa Deitas, utpote quae saltem secundum nostrum modum concipiendi est radix omnium attributorum, et relationem divinarum. Dicitur 3. *Ex principio revelato*: et non ex principis revelatis in plurali, ut abstraheretur ab illa controversia, qua quaeritur, an ad conclusionem Theologicam sufficiat una praemissa revelata, et altera naturaliter, aut moraliter evidens, ut non pauci

Numertes interrogatus, qua ratione amici fidam probitatem exploraret? per fortunam adversam, respondit. DREX. in *palast*, p. I, c. IV. § 4.

Cleomenes Rex Spartanus quaesitus, cur Argivos victos non delevisset? Ne desint, inquit, ab eis, qui juvenes nostros exerceant. PLUTARCH. p. I, in *laconicis*, s. CXXIII.

DIGNITAS. — Cum lignum in officina statuarii dolandum quereretur, quod tam male a magistro tractaretur, respondit illa injustam esse hanc querelam, eo quod desolatio ista summo honori sit futura, dum ut sic in ara collocandum, et vario cultu afficiendum esset, quem honorem in silva consistens nunquam expectare potuisset. DREX. l. c. III, *prol.*

AXIOMATA.

Tentatio est vita hominis super terram. *Job. VII. 1.*

Ignis probat aurum, tentatio virum. *Ecccl. I. 5.*

Vinum aperit corda, tentatio oculos. *Anonym.*

Major est adjutor, quam tentator. S. AUG. p. 160, t. IV.

Principii obsta, sero medicina paratur, Cum mala per longas invaluere moras. *OVID. l. I, de amor.*

AUCTORES.

Hieremias Drexelius in Palaestra Christiana.

Alphonsus Rodriguez, p. II, tr. IV, t. I.

Bernardinus Rosignolius l. I, a c. XVII, usque ad XXII, et l. II, c. XXXVI et XXXVII, et l. V, c. XXVII.

Humbertus l. III, de crud. p. 4, 2, 3, 4.

Nicolaus Lancizius opus. X, cap. V, et opus. I, c. XVI et XVII.

Josephus Langius in Polyant. V. eod.

Laurentius Beyrlinck in theatro vitae humanae V. eod.

Thomas Kempensis l. I, de Imit. Christi, c. XIII.

S. Franciscus Salesius in introductione ad vitam devotam, p. 4, a c. 1, usque ad X.

contendunt; an vero utraque revelata esse debeat; uti alii requirunt. Dicitur 4. *discurrere*, per quam particulam indicatur Theologiam non immediate assentiri objecto suo complexo, ut habitus fieri facit, sed mediante dumtaxat, mediante scilicet principio revelato fide divina credito, quod proinde juxta communiorem sententiam pro objecto formali *quo*, seu propter *quam* ipsius Theologiæ assignatur.

Theologia moralis 1. definitur: Habitus supernaturalis ad actus morales supernaturales in genere dirigendos ordinatus: per hoc enim Theologia moralis a reliquis scientiis distinguitur, quod hæc vel non ad actus morales immediate dirigendos sint instituta, ut Theologia speculativa, Polemica, et Controversa; vel certe ad eosdem non sub ratione supernaturalitatis ordinentur, ut Ethica; aut saltem circa eosdem in particulari dirigendos inclinent, ut Prudentia; Unde merito Doctores dicunt, Theologiam moralem, et Ethicam medium quasi locum tenere inter Synderesim, et Prudentiam, eo quod omnino circa universalissima principia actuum moralium versetur, ut Synderesis; nec tamen etiam circa singularia occupantur, ut Prudentia. Ex hac definitione facile nunc colligitur, quodnam sit objectum materiale Theologiæ moralis; nempe ipsi actus voluntatis, prout sunt indifferentes ad rectitudinem, vel irrectitudinem moralem, seu quod idem est, bonitatem, vel malitiam; unde hæc moralitas, seu bonitas supernaturalis erit objectum formale incomplexum metaphysicum, cum ipsa sit formalitas seu ratio, quam præcipue Theologia moralis in actus voluntatis introducere intendit, a qua proinde etiam nomenclaturam, et denominationem Theologiæ moralis accepit. 3. Cæterum licet, si hoc modo consideretur, non versetur immediate circa Deum, atque adeo sub hac ratione Theologia vocari non mereatur: quia tamen est pars aliqua Theologiæ strictius acceptæ, ideo adhuc nomen Theologiæ ob conjunctionem, et subordinationem cum illa retinet; nisi dicere malis, eam pro subjecto habere Deum per actus morales supernaturales eo modo, quo fieri potest, possidendum, cum vere ad hoc sit instituta hæc Theologia moralis, ut actus supernaturales elicere, et per hos ad possessionem Dei velut ultimi finis pervenire tandem possimus.

DIVISIO THEOLOGICÆ.

Dividitur communiter Theologia speculativa, in Theologiam ex principio revelato obscure, et clare cognito discurrerem: ob quam causam Theologiam Beatuum evidentiam in attestante habentium specie, distingui a Theologia viatorum obscure dumtaxat principia revelata cognoscendum, docent Molina, Arrubal, Fasolus, Valentia, et alii. Quod si vero etiam Theologia non sit simplex habitus, sed ex pluribus partialibus compositus, tum utramque hanc Theologiam iterum subdividi in eam, quæ ex utraque præmissa revelata, et eam, quæ ex una dumtaxat revelata, et altera evidente discurrit, atque utramque iterum specie distinctam esse, Molina, Arrubal et Granadus docent. Atque hæc divisio ad Theologiam secundum totum suum objectum complexum spectatum præcipue pertinet; si enim secundum objectum materiale incomplexum consideretur, tum communiter eam Theologi post S. Thomam in tres partes dividunt; in quarum prima de Deo tum in se (id est, secundum naturam, personas, et attributa) tum in suis operibus, præcipue Angelis, et hominibus considerato agunt. In secunda Deum prout per visionem beatificam fruibilis est, considerant; hinc tum ipsius visionis beatificæ naturam explicant; tum, quibus mediis ea obtineri possit, ostendunt. Quia autem ad hoc, ut ea obtinetur, justitia Christiana requiritur in fugiendo malo, seu peccato, et bono faciendo, seu virtutibus exercendis, consistens: horum autem tractatio longa nimis futura videbatur, ideo S. Thomas hanc secundam partem in alias duas partes subdivisit, et in priori quidem (quam primæ secundæ vocavit) de beatitudine, vitæque, et virtutibus in genere; in posteriori vero, quam secundam secundæ appellavit, de iisdem vitis, et virtutibus in specie, variisque hominum statibus tractavit; quam subdivisionem etiam moderni Theologi in S. Doctoris reverentiam plerumque observant. In tertia tandem parte de Christo, qui viam nobis ad beatitudinem ostendit, tractant; atque adeo primo Incarnationem illius, deinde Sacramenta ab eo instituta, et tandem finem immortalis vitæ, ad quam per Passionem ipsius, et Resurrectionem, aditus reseratus est, explicant.

Theologia vero moralis non eodem modo

dividitur ab auctoribus, nam aliqui cum P. Hermann Busenbaum, interna scilicet, duplici actuum humanorum mox a regula seu conscientia, et externa seu inchoante, postea ad præcepta virtutum Theologicarum velut præambula Decalogi, postea præcepta Decalogi, et Ecclesiæ, et tandem præcepta singulorum statuum, ac quæ his opponuntur peccata, explicant, coronidis loco Tractatum de Sacramentis, et censuris adjicientes. Alii cum Laymanno post explicatam conscientiam, et Actus humanos, bonos, et malos in genere, legemque velut regulam directivam illarum, ac penas pro transgressione legum Ecclesiasticarum decretas, de virtutibus in specie agere incipiunt, et tandem tractatum de Sacramentis subjungunt. Alii cum Toletio a Sacerdotum officio inchoantes per varias illius potestates occasionem sumunt, varias quoque doctrinas ad Theologiam moralem pertinentes explicandi. Alii aliam divisionem, quam sibi, et lectoribus accomodatissimam existimant, eligunt. Mihi aptissima, et ipsi rei, ac naturæ congruentissima semper visa est divisio, quam S. Thomas in secunda parte suæ Theologiæ, quæ totam fere Theologiam moralem complectitur, observavit; ut scilicet ab initio natura actuum moralium in genere tam bonorum, et malorum explicetur; postea ad actus bonos, seu virtutes in specie fiat progressus, et eodem opere vitia cuique virtuti opposita explicentur, quæque virtutes cuiusvis hominum statui convenient, indicentur. Et tandem de Sacramentis velut præcipuo ad gratiam pro actibus moralibus rite dirigendis necessariam obtinendam medio tractetur.

ATTRIBUTA THEOLOGICÆ.

Theologiæ speculativæ Attributa (latius sumendo hoc nomen pro quocumque prædicato accidentaliter, prout ea Tannerus q. 4, proœciali, et alii hunc titulum proponentes sumunt) sequentia communius assignantur. 1. Quod sit habitus *supernaturalis*, uti Suarez, et Tannerus contra alios, qui vel omnino cum Vasquez naturalem quoad substantiam; vel certe cum Gillio, et Fonseca quoad modum naturalem esse contendunt, docent, eo quod ad conclusionem Theologicam etiam Habitum Fidei partialiter concurrere existiment. 2. Quod sit *simplex*, et unicus indivisibilis habitus, uti Vasquez, Valentia, et alii apud, et cum Tannero dub. 2. num. 4. con-

tra Suarez, Molinam, et alios, volentes, eam ex pluribus partialibus, et specie distinctis habitibus componi, existimant. 3. Quod sit *speculativus* habitus, uti Sanct. Thomas, et Thomistæ apud, et cum Tannero qu. 3. dub. 3. num. 3, docent, eo quod primum ipsius objectum scilicet ipse Deus, non sit objectum operabile; licet non neget hæc sententia, etiam particulares aliquas conclusiones v. gr. de actibus humanis, vitis, et virtutibus, ac Sacramentis practicas habere, ob quam causam aliqui cum Nominalibus eam esse habitum, partim speculativum, partim practivum contendunt. 4. Quod sit *certior* aliis scientiis naturalibus juxta S. Thomam, et communiorem Doctorum sententiam, eo quod alie scientiæ, ut loquitur Sanct. Doctor, certitudinem suam habeant ex lumine naturali rationis humanæ; quæ decipi potest; Theologia vero certitudinem suam ex lumine scientiæ divinæ, quæ decipi non potest, accipiat; licet non negent hi auctores, ut videre est apud Tann. num. 6, quod, si de certitudine adhesionis sit sermo, Theologiæ assensus cedat naturalibus scientiis; eo quod harum veritatibus ob evidentiam intellectus nullo modo dissentire queat, quum tamen propter obscuritatem veritatibus Theologicis (saltem imprudenter) negare potest, assensum. Non desunt tamen, qui vel cum Vasquezio omnes conclusiones Theologicas, vel saltem cum Vega, et Zamel eas, quæ ex principio revelato, et altero naturaliter evidenti procedunt, certiores esse negant aliis conclusionibus scientificis. 5. Quod sit *dignior* aliis scientiis; uti cum S. Thoma unanimiter docent Theologi, eo quod tam dignitate objecti juxta omnes; tum etiam certitudine assensus juxta plures, tum denique ratione finis, ad quem ordinatur, scilicet æternæ beatitudinis excellentia longe superet omnes scientias naturales. 6. Quod etiam *utilior* sit aliis scientiis, uti vel ex ipsa experientia colligitur, per quam compertum est, quantum detrimentum ex illius studio neglecto passa sit Religio Catholica, et quantum eo restituito Hæresum progressus sint inhibiti. 7. Quod non quidem *simpliciter* sit necessaria ad Ecclesiæ conservationem, cum mille post Christum natum annis, et amplius, nullum vigerit hujus Theologiæ studium, et tamen Ecclesia multo latius, quam nunc, fuerit propagata, atque in sua incolumitate conservata; secundum quid tam recte necessaria ad hunc finem dicatur;

cum constat, nullo magis, quam hujus scientiæ Doctores pro Ecclesiæ Catholiciæ conservatione laborare, ut merito hi Doctores sexaginta fortissimis, qui circumstant lectulum Salomonis, comparari mereantur, utpote qui, et ipsi omnes tenent gladium accipientem locorum Theologicorum ex Verbo Dei scripto et non scripto (ad quæ Bellarminus, omnia argumenta proprie Theologica revocari posse existimat) aut certe ex Verbo Dei (ad quod Scriptura sacra, Traditione, Summorum Pontificum, et Conciliorum decisiones, SS. Patrum, Doctorum, et Fidelium in doctrina ad Religionem pertinente unanimis consensus revocantur) et veritate naturali evidenti fidei articulo conjuncta confectum.

Theologia vero moralis primum attributum est quod sit *supernaturalis* habitus; hoc enim prædicatum omnino ei concedendum esse, ut Ethica distinguatur, quæ ad eisdem actus morales dirigendos ordinatur, jam prædicatum est.

Secundum attributum est, quod sit vera *scientia*, cum vere conclusiones plurimas certas, et evidentes habeat. Quales sunt v. g. conscientiam erroneam non esse sequendam, licere secundum probabilem opinionem operari, etc. Licet autem de facto multas opiniones probabiles dumtaxat, atque ad eo falsitati obnoxias tradere soleat, hoc tamen illi non per se, sed per accidens dumtaxat ob imperfectum modum, quo plerasque scientias in hac vita possidemus, et res ipsas cognoscimus, convenit, atque adeo ipsi Theologiæ secundum se, et suam perfectionem connaturalem consideratæ obesse non debet, quod minus veræ scientiæ prædicatum obtineat.

Tertium attributum est, quod sit *simpliciter practica*, per hoc enim a Theologia Scholastica potissimum distinguitur, quod illi speculativas quaestiones discutendas relinquat, ipsa vero practicas doctrinas tradendas assumat; unde licet interdum etiam definitiones certorum objectorum tradat, has tamen potius ab ipsa theologia accuratius examinatas mutatur, quam ut ipsa ex instituto easdem conficiat.

Quartum attributum, quod sit *simpliciter necessaria* ad Ecclesiæ administrationem, et conservationem; cum enim administratio hæc Pastoribus præcipue conveniat, hi autem sine morali theologia munere suo convenienter fungi non queant, merito concludi-

tur, Ecclesiam absque auxilio hujus theologiæ legitime administrari non posse; hinc de facto multis, quidem, qui theologiam scholasticam non audiverunt, nulli autem, qui theologiæ morali non studuerit, cura animarum committitur.

Quintum attributum est, quod sit *utilior* non aliis dumtaxat profanis scientiis, sed ipsa etiam theologia Scholastica, eo scilicet modo, quo plerumque dicimus, medicum, qui in medicinis practice adhibendis excellit, utiliorem esse eo, qui sola speculatione magnam scientiæ famam est assecutus. Certe experientia quotidiana constat, illos animarum curatores, qui theologiæ moralis sufficientem notitiam cum insigni zelo conjunctam habent, plus in salute animarum procuranda proficere, quam eos, qui speculationibus solum scholasticis assueti, in doctrinis theologiæ moralis memoriæ imprimendis minus studiose se exercentur.

QUESTIONES THEOLOGICÆ SELECTIORES VARIE.

QUESTIO.

An uni Personæ Trinitatis magis obstricti simus, quam alteri, ob speciale beneficium collatum?

Cum Theophilo Raynando in Heteroclytis par. 1, f. 11, nos nulli divinarum Personarum obligari specialiter ob aliquid beneficium, nec ullum in nos collatum externum bonum, cujus collatione dici possimus obligari, pendere revera ab ulla persona, prout persona est formaliter, sine ratione ejus, quod habet essentiae superadditum saltem per conceptum explicatum. Id enim aliud non est, quam relatio, quæ non est aliquid operativum, sed pure respectivum. Totum autem, et unicum operandi, et bona in nos conferendi, atque adeo nos obligandi, principium est, potentia divina per voluntatem liberam applicata, quæ in omnibus personis est plane unica. Neque ulla persona quicquam operatur ad extra absque alia, ut latissime tradit Ferrad; et optime Fulgentius fragment. 1. ex opere in Fabianum. Itaque personis divinis, sive omnibus, sive singulis nihil debemus, si spectentur formaliter, quoad id, quod habent supra essentiam, saltem conceptu distinctam, quia sub ea consideratione nihil sunt, nisi relationes, per quas præcise spectatas nihil in nos conferunt, sed quidquid in nos dimanat, ratione

cujus dici possumus Deo obstricti, præstatur per intellectum, voluntatem, atque potentiam ad essentialia pertinentes. Nulli ergo Personæ specialiter obstringimur, neque ab ulla Persona pendet operatio externa, ratione cujus contrahimus obligationem erga Deum.

Objicies 1. Historia, quæ a Collectore Speeuli Exempl. V. Confessio, exemp. XXIX, refertur de juvene discolo, cui graviter decumbenti objecta primum est species antiqua dierum, post longam beneficiorum impensorum enumerationem, et expansarum ingratitudinum exprobrationem, denuntiantis Juveni, quod esset filius mortis perpetuæ. Deinde objecta est eidem species juvenis, caput sentibus horrens præferentis, longa trabe humeros gravati; qui per corpus vulneribus lacerum manabat ubertim sanguine. Is ægrum percontatus, quem se esse putaret, denique Christum se esse professus est, secundam divinæ Triadis Personam, cujus misericordissima pietate redemptus esset. Sed quoniam tantam charitatem ingratisse repulisset, nihil ei superesse, nisi æternum interitum; ac collecto in manu cava sanguine, qui e perfosso latere manabat, project in faciem decumbentis, et videri desiit. Tandem ab ægri germano admodum pio ad fratris casum accito, et visione illa edocto, audita Spiritus Sancti benignitate, etiamsi a Patre primum Eterno, mox a Filio gehennæ filium se renunciatum diceret, tamen spem sibi a Spiritu Sancto superesse intelligens, animatus ad concipiendum de Dei bonitate, ac ineffabili misericordia primum sensum, nec non fratris allocutione ad confessionem, et Spiritus Sancti humillimam advocacionem flexus, sequenti nocte recreatus est objecto viso tertiæ Personæ, cujus humero dextro nivea columba insidebat, et se Spiritum Sanctum professæ, peccatorum detersionem plenam, et post triduum certam gloriæ additionem per felicem obitum spondit: quam sponsonem mors post triduum (uti pronunciatum erat) consenta firmavit. Obstrictissimum se Spiritui Sancto, patri pauperum, solatori moerentium, perditorum dulci refugio, æger oratione ad Spiritum Sanctum versa quam demississime professus est; quippe qui se a Patre, et a filio repudiatum, a solo Spiritu Sancto susceptum agnosceret. Resp. Hanc historiam prudenter esse accipiendam: Sanctificatio enim peccatorum, cum sit opus ad extra,

non minus peragitur a Patre, et filio, quam a Spiritu Sancto, neque contrarium tulit imaginaria illa apparitio, quæ significationem dumtaxat est, ægrum illum justa omnipotentis Dei indignatione contentendum ob ingratitudinem de beneficiis creationis, ac redemptionis Patri, et Filio appropriatis, sola Dei bonitate, et amore cujus via procedit Spiritus Sanctus, et ideo ei appropriatur, penitentiam secunda tabula donandum esse, et æterna clade eximendum. Si plus voluit, qui visum illud descripsit, non est audiendus; quia, ut præmissi, estque certa theologorum omnium doctrina, omne beneficium a Deo nobis collatum ad omnes æque divinas personas est referendum; nec pro eo ulli plus personæ, quam alteri, possumus nos obstrictos agnoscere.

Objicies 2. Redemptionem nostram plus pendisse a personalitate Verbi, imo certa quadam ratione plene, ac integre ad eam esse referendam; quatenus sola Verbi Persona terminavit humanitatem, quæ per eam suppositionem digna facta est, ut per ejus actiones, et satisfactiones redimeremur. Actiones enim puri hominis non fuissent commensæ, ut assumerentur in librum nostrum, juxta illud Psalms ad id aptatum a S. Basilio: Frater non redimit, redimet homo; non dabit Deo placationem suam, et pretium redemptionis animæ suæ, et laborabit in æternum et vivet adhuc in finem. Et hæc ex causa Eunomius apud S. Gregorium Nyssenum Orat. IX (verius xii), in Eunom. Plus a nobis deberi Verbo, quam reliquæ Trinitati, contendebat.

Resp. Negando, nos propterea plus debere Personalitati Filii, ut sic spectate; neque ab ea præ aliis Personalitatibus nos obstringente, proditi nostra redemptione. Quod enim Verbum terminaverit humanitatem absque contentinante alia Persona, fuit aliquid mere extrinsecum Verbo; neque ideo Verbum aliquid erga nos prestitit operando, ratione cujus dici possumus ei obligari, vel debere. Nam debere, sive obligari, supponit libertatem benevolam ejus, qui alium demeruit, et sibi debitorem ac abstrictum fecit. Quis enim obligatur, aut debet aliquid alteri, nisi supponatur libere operatus, aut libere præstitisse, quod præstitit, cum posset non præstare? et hæc causa, cur nihil debeamus Deo, quia non fecit nos bestias, contra stultam imaginationem gratias Deo agentium de eo (ut putant) beneficio.

Nihil item debemus Deo Patri, quia ab æterno produxit Filium sibi consubstantialem; hæc siquidem non fuere libera Deo, atque adeo per ea non obstrinxit nos sibi, neque demeruit. Similiter ergo etiam Filius Personalitas terminavit humanitatem, et ejus operationes ad immensam dignitatem provexit, nullam tamen obligationem contraximus erga benignitatem Verbi, ut sic; sed obligatio consecuta est terminationem humanitatis, prout libere factam intervenit divino voluntatis, et potentia, ad nullam personam specialiter spectantis, sed inclusæ in essentia Personis omnibus identificata, et aequæ communi.

QUÆSTIO II.

An opera nostra ex Christi operibus dignificentur.

Ut sensus hujus quæstionis melius intelligatur, sciendum est, esse non paucos, qui multum se honorare arbitrentur, sibi que non exiguum fructum creare; siquas pias actiones exerceant, eas in unione similis cujuspiam operis meritorii olim a Christo exerciti elicere se dicant v. g. si jejuniantes intendant eam carnis suæ macerationem assumere in unione jejunii, quod Christus pro nobis per quadragenam obivit; aut si orent, et orando intendant orationem fundere in unione orationis, qua Christus Patrem in horto est precatus: qua veluti perfusione operis nostri, per Christi opus, cum quo in unam quasi massam formatur, ingens decus, et uberrimum meritum operi accedere, persuasum habent, ut qui eam operandi in unione operum Christi rationem commendant. Hoc supposito.

Resolutio.

Resp. cum Raynaudo l. I, s. 1, p. 5. et Vasquez, ac prepos. ib, ec. Nihil nunc a Christo quantumcumque operemur, ut ejus membra, rependi nobis supra conditionem operis aequatè spectati, attentis omnibus ejus principiis, et circumstantiis; quia eo pacto justificemur, et bearemur ex parte, citra dispositionem nostram. Aliud ergo non occurrit, quod dici possit solide, et fructuose intendere, qui operantur in unione operum Christi, et sic operandi praxim commendant, quam si dicantur rogare Deum, ut per meritum Christi similem operationem quandoque operari, dignetur acceptam habere ope-

rationem nostram, sicut acceptam habere dignatus est similem illam pueri, et Christi sui actionem: et navos eidem actioni per nostram incuriam obventuros prævenire dignetur, ac condonare jam contractos. Itaque operari actiones suas in unione operum Christi, nihil aliud esse posse videtur, quam orare ad modum prædictum, tametsi qui hæc praxi commendanda delectantur, videntur latibulum modi illius loquendi, in unione operum Christi captare voluisse, ut praxis, pro qua satagebant, esset vendibilior, pluriusque fieret, cum non statim appareret, esse simplicem precationem, qualem expressimus.

QUÆSTIO III.

Cur Spiritus Sanctus Christi Pater non dicitur, cum tamen de eodem conceptus fuerit.

Antequam ad hanc quæstionem respondeatur, aliqua vel ex fide, vel certe communiori SS. Patrum et DD. sensu præsupponenda sunt.

Et I. quidem supponendum est certum ex fide, in Christi productione nullum virile semen intervenisse, innumeris, et Scripturæ, et Patrum testimoniis, adversus omnis generis adversarios, id confirmat Canisius l. II. Marc. a cap. iv, ad ix. Ex Scriptura vulgatissimo locus est Genes. iii, ubi Christus serpentem contriturus, vocatur semen mulieris, quia ex sola muliere absque viro erat proditurus. Decuit autem Christum ea formatio, quod ab illuvie peccati originalis, et concupiscentiæ parentum fœdis motibus esset eo pacto removenda, juxta præclaram S. Augustini doctrinam l. I, de nup. et conepise. c. xii. Quotquot enim ex viri, et femina societate procreantur, cum ea parentum confusione, et pudoris proditione generantur: ac etiam speciali prerogativa, possent jam ex utero matris, ac etiam ex puncto animationis mundari: tamen debitum saltem peccati contrahunt, quia ex Adam stirpe vitiosa propagantur: Unde ratione virtutis activæ, per quam procreati in Adamo peccatore præextiterunt: quia quam gignendi virtutem habuit Adamus, eam immediate filio, et per eum reliquis posteris communicavit, atque ita qui naturaliter ex maris et femina societate procreantur, virtute seminis virilis, eo modo præextiterunt in radice corrupta (hoc est, in Adamo) tamquam

effectus præexistunt in causa; indeque hauserunt virulentiam peccati originalis, qua carent, si ex sola femina nascerentur, quia femina non fuit caput humani generis, ut egregie ratiocinatur S. Anselmus lib. II. Cur Deus homo cap. xvi et lib. de concept. Virg. c. xiii.

Secundo supponendum est, exclusa patris humani opera a Christi generatione, et quod Daniel prænnunciavit, lapidis de monte sine manibus abscissione, hoc est, Virginis utero, non adventitio, sed indigena puerperio fœcundato, ut scite dixit S. Augustinus Epist. iii, addendum est; Spiritum Sanctum virilem efficientiam per se ipsum supplevisse: indeque Christum de Spiritu Sancto conceptum dici. Nam præpositio illa, de, supplementum illud operæ paternæ designat, sicut particula, ex, maternam subministratiōnem materiæ, ut Tertullianus patenter dixerit: Eandem Spiritus Sanctus efficientiam in Christi conceptione expressit Gabriel; Lucæ I. Verbis illis ad Virginem; Spiritus Sanctus supervenit in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: Quæ virtus est Spiritus Sancti, ita ut hoc, quod de Altissimi virtute dicitur, sit repetitio ejus, quod præmissum fuerat de superventu Spiritus Sancti in Deiparam, ad obumbrandum illi. Quo verbo juxta aliquos, ut Eusebius demonstr. cap. ultimo notat, significatur abscondio conceptus Virginis, ut lateret demones. Juxta alios significatur protectio ab æstu libidinis inter concipiendum, juxta illud: *Scappulis suis obumbrabit tibi*; id est, proteget te: quæ est Bedæ interpretatio. Luc. I, nec non Auctoris libri de oper. Christi Card. Serm. de nativ. Christi, cum ait: Spiritu Sancto obumbrante incendium originale in Virginis conceptu activo extinctum esse.

Resolutio.

His notatis, negandum est, Spiritum Sanctum esse Christi Patrem, solamque Spiritus Sancti personam aliquid circa Christi formationem præstitisse, quod æque aliæ duæ Personæ non præstiterint. Spiritus enim Sanctus non potest dici Pater Christi, quia, ut recte philosophatur S. August. cap. xxxviii et xxxix. Enchir. non contulit aliquid de sua substantia, per quod fœtus constitueretur, ut confert is, qui in humanis pater dicitur. Id enim fecisse Spiritum Sanctum, ne sustinere quidem valent aures Catholicæ, ait D. August. cap. illo xxxviii. Nihil vero præsti-

tisse Spiritum Sanctum circa Christi formationem, quod non æque præstiterint aliæ Personæ augustissimæ Trinitatis inde certissimum efficitur, quod opera Trinitatis ad extra sunt indivisa. Cum enim ratio agendi non sit personalitas, quæ mere terminat, sed natura; hæc autem sit omnibus personis æque communis, merito agnosceimus, omnes æque personas ad Christi formationem efficiendam intervenisse. Et ita tradi Concil. Lateran. sub Innoc. III. in confessione fidei, ac pulchre Hugo Victorinus l. II, de Sacramentis p. 1, c. iii, et Cassianus lib. VII, de incarnat. c. xxvii, cujus argumentatio est in hanc rem luculenta: Quod ais (inquit. Nestorium compellans) quia humanitatem ejus Spiritus S. creavit, possemus id nos simpliciter intelligere, si agnosceremus, te id non infideliter protulisse; Neque enim nos conceptam ex Spiritu Sancto Domini carnem negamus: sed ita tamen conceptum corpus cooperante Spiritu dicimus, ut creatum tamen sibi a Filio Dei, hominem sum esse dicamus, dicente ipso in Scripturis sacris Spiritu Sancto, atque testante: Sapientia ædificavit sibi domum. Vides ergo, quod id, quod conceptum est a Spiritu Sancto, ædificatum a Filio Dei, atque perfectum est; Non quia aliud opus Filii Dei, aliud Spiritus Sancti; sed quia per unitatem Divinitatis, ac Majestatis, et operatio Spiritus ædificatio Filii Dei sit, et ædificatio Filii Dei cooperatio Spiritus Sancti. Et ideo non solum Spiritus Sanctus in Virginem supervenisse: sed etiam virtus Altissimi obumbrasse Virginem, dicitur, ut, quia Sapientia ipsa plenitudo Divinitatis est, Sapientia sibi domum ædificandi omnem Divinitatis plenitudinem nemo ambigeret affuisse.

QUÆSTIO IV

An de fide sit B. Virginem esse sine macula conceptam.

Ita quidem Clichtovæus, Joannes pius Carthusianus, Pelbartus, Gabriel, Michael de Palatio apud Raynaudum. l. I, nu. 31, sensere, molit triplici argumento, I. Decreto Concilii Basilienis Sess. xxxvi, quod definit sententiam de immunitate Virginis a peccato originali esse piam, et consonam cultui ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi, et Sacræ Scripturæ; ideoque ab omnibus Catholicis amplectendam, et approbandam, nullique de cætero licitum esse, con-

trarium prædicare, et docere. 2. Auctoritate Julii II, qui dum regulam Monialium sub Titulo immaculate Conceptionis approbavit, hoc ipso etiam sententiam de immaculata Conceptione approbasse videtur. 3. Decreto concilii primi Apostolici, quod dicitur Granatæ Anno 1596. reperit in libro plumbeo, ut refert Moral. lib. III, in Matth. tract. II, in fine. Verba decreti ista sunt: Illa Virgo, illa Maria, illa sancta præservata fuit a peccato originali in primo instanti suæ Conceptionis; et libera ab omni culpa, et qui ita non senserit, non consequetur salutem æternam. Alii excommunicationis fulmen in decreti contemptores vibratum addunt, ut videre est apud Pelinum L. de Conception. distinct. 7, c. 1, nu. 4.

Resolutio.

Sed rectius Raynaudus lib. IV, num. 44, censet, non modo sententiam nostram de immaculata Conceptione non esse certam secundum fidem, defectu definitionis ecclesiasticæ, sed neque definitum esse ab Ecclesia, eam esse magis piam, ac tutam. Quod enim Pontifices festum Conceptionis immaculatæ religioso cultu transigendum proponunt; et id pie, ac secrete faciendum docent, satis subsisteret, posita nostræ sententiæ probabilitate, quia cultus ex eo probabilis, atque adeo practice certo iudicio præstitus, pius est, ac securus, et errore pratico vacans: ita ut, etiamsi ad eum præsupponeretur error speculativus, eo quod Conceptio re ipsa fuisset maculata: tamen iudicium prudentiale concludens ratiocinationem, cui error ille speculativus intexeretur, non destitueretur veritate practica, et morali, sufficiente ad fundandam religiosam honestatem actionis per eam regulatæ. Itaque quod Pontifices in re definiverunt, illud dumtaxat est: sententiam de Conceptione immaculata ita esse piam, et tutam, ut tamen non sit de fide, neque contraria sit formaliter hæretica, aut vice versa, eo quod neutra sit contra Verbum Dei per Ecclesiam propositum, et neutra quoque tamquam a Deo revelata sit fidelibus proposita per Ecclesiam. Et quamvis certum existimem, alteram earum esse a Deo revelatam re ipsa, saltem virtualiter, et implicite, quantum necesse est, ut possit ab Ecclesia defini; ideoque concedam, Ecclesiam posse alteram e duobus illis sententiis pugnantibus definire ex fide credendam: tamen quamdiu Ecclesia neutrum

definit, neutra est de fide, vel contra fidem.

Neque obstant argumenta in contrarium allata. Nam ad 4. respondet Raynaudus, præterquam quod Concilium Basiliense, quoad omnia decreta post depositionem Eugenii: inter quæ est illud, reprobatum est in Concilio Lateranensi sub Leone X. Sess. XI, ideoque non potest facere certam fidem, nihil video in iis, quæ ex ejus Decreto retinili, quod ferat definitionem de fide. Posset enim opinio pia, cui subscripsimus, omnibus illis titulis decorari, tametsi non definiretur, Et revera hoc tempore per constitutiones Pauli V, et Gregorii XV, quibus interdicitur promulgatio cujuscumque sententiæ statutis, Conceptionem Deiparæ esse maculatam, et Decreta Sixti IV, et Concilii Trident. rata habentur; videtur Ecclesia omnia illa tradere de pia sententia, quæ tradidit de ea Concil. Basiliense: et tamen Ecclesia in Decretis Pauli, et Gregorii, diserte contestatur, se eam non definire tamquam de fide. Itaque neque innitendum est ei Decreto Basiliensi, quasi faceret rem de fide, neque in illud concludendum est.

Ad secundum respondet idem Raynaudus n. 42. quamvis communiter recte statuitur, Pontificem non posse errare in approbatione status religiosi, ac regulæ cuiuspiam: tamen hoc intelligitur quoad substantiali statu spectantia ad mores Christianos, et perfectionem, v. g. quod licitum sit vivere talem abstinentiam, aut profiteri talem observationem. Nihil autem necesse, omnia quomodolibet in regulis approbatis memorata censere definita ex fide; Quod etiam ut regula, observationem aliquam indicens, approbetur specialiter, satis est, quod ea observatio ex prudenti iudicio usurpetur, sitque pia, et bona, quod optime potest reperiri in observatione nixa notitiis speculative falsis, nec nisi practice veris. Itaque, etiamsi approbata directe esset regula inducens cultum Conceptionis immaculatæ, non sequeretur, talem regulam vacare errore speculativo. Multo magis idem dicendum est de regula indicente alium aliquem actum, ob extrinsecum finem honorandi immaculatam Deiparæ Conceptionem. Quare ex approbatione regulæ sub honore immaculatæ Conceptionis, non sequitur, eam esse ex fide credendam.

Ad Tertium respondet idem, Decretum illud Apostolicum, aut authenticum non esse;

alioqui impossibile foret exponere, quomodo ejus doctrine auctoritas non collidatur cum responsis Pontificum; quæ ferunt, nihil hactenus ab Ecclesia definitum esse hæc in parte, quod diserte habet Pius V, in Extrav. de hac materia, et Sixtus IV, in Extrav. Grave nimis, et passim Pontifices posteriores, aliis de hæc re decretis. Cur autem Ecclesia catholica hactenus non definirit, hæc sententiam esse de fide; rationem ipsa B. Virgo aperuit, dum B. Birgittæ apparens, dixit, se esse sine macula conceptam, et hoc non defini ab Ecclesia, ut fideles magis habeant occasionem suam erga ipsam affectum ostendendi, ut Bernardinus de Buis S. VII, p. 4 circa finem refert.

QUESTIO V

An immaculata Conceptio B. Virginis sit materia sufficiens ad votum, vel juramentum pro ejus defensione faciendum.

Ratio dubitandi est, quia, ut res aliqua sit materia voti, aut juramenti, debet esse vera, et certa, sed probabilis tantum; ergo. Min. prob. quia concessione Summorum Pontificum potest quis actu interno pro suo libitu utramque partem sentire.

Hoc tamen non obstante rectius affirmativa tenetur sententia, et ex ipsis conditionibus ad votum requisitis probatur; quia ad hoc, ut opus aliquod possit esse materia voti etiam jurati, tres conditiones secundum doctores communiter debet habere. Prima, ut sit in libera nostra potestate. Secunda, ut sit opus bonum. Tertia, ut sit melius, quam oppositum: atqui immaculata Conceptio B. V. habet has tres conditiones; ergo. m. p. de tertia; de primis enim duabus res clara est, quia id est melius, quam ejus oppositum, cui favent Pontifices suprema auctoritate utentes, ejus oppositum prohibent predicare, laudare, et defendere; in ejus honorem indulgentiæ, et confraternitates conceduntur, quod denique dignitatem, et excellentiam redemptionis Christi, et Deiparæ magis exaltat: sed Immaculatæ Conceptio hæc omnia habet, ut patet ex Bullis Pontificum; ergo.

Ad argumentum vero adversariorum resp. cum Azorio tom. I, l. XI, c. 1, § 5. sufficere ad jurandum (et consequenter etiam ad votum) ut, quod asseritur, ipsum verum sit,

et qui jurat, ita esse arbitretur, non levi conjectura ductus, sed certa (qualis saltem moraliter est sententia de immaculata Conceptione) aut verisimili, aut probabili.

QUESTIO VI.

Ex quo prædicato mensuranda sit B. Virginis dignitas.

Resolutio.

Respondetur breviter cum Theophylo Raynando in Diphlyca Mariana cautione III, num. 1. Ratum est apud omnes, perfectiones B. Virginis ad Maternitatem Dei esse admetiendas. Hæc enim est radix prima supernaturalium donorum: quia, cum quisque prudenter operatur, muneribus, quæ committit, adaptare perfectiones, et dotes illis muneribus convenientes, dubitare non licet; quin Deus, qui summam sapientiam ubique prodit, tam sublime munus, et tam proxime ipsum contingens, munus, inquam, et dignitatem Maternitatis divinæ Virgini Beatissimæ decernens, consentaneis quoque tanto muneri prærogativis eam voluerit exornatam. Et ita servatum videmus in minoribus muneribus, et Præcursoris, et Apostolorum. Quia enim Jo. Baptistæ assumptus est ad munus Præcursoris præcursus ante faciem Domini, parare vias ejus, conveniens fuit, eum sortiri dona cælestia ei muneri proportionata, et ita plane est factum. Apostoli quoque primitias Spiritus acceperunt, et supernaturalibus opibus ditati eximie sunt, quia delecti erant ad munus arietum gregis Christi. Similiter ergo quia Deiparæ delecta erat ad munus sublimissimum Maternitatis, conveniens, ac necessarium fuit, idem multo magis circa eam servari, ea, inquam, decora illi a Deo conferrî, quæ haberent cum fundamentario illo munere proportionem, et tantam matrem deceret. Hoc perspicientes Patres, quoties de aliqua Dei erga B. Virginem largitate incidit sermo, ad maternitatem Dei, tamquam ad radicem divinæ erga illam beneficiæ, rem totam referunt, ut videre est apud Augustinum l. de natura, et gratia, c. xxxvi, cum de excludendo a B. Virgine quocumque peccato disserit, consentiuntque S. Ildephon. lib. de perpet. B. Mar. Virg. cap. 1, S. Ansel. de Concept. Virg. cap. xviii, et passim alii.

Ex eodem principio ratum præterea apud omnes est, B. Virginis perfectiones esse perfectionum plenitudinem, id est, esse in se,

ac absolute longe maximas, et comparative majores perfectionibus aliorum Sanctorum, ac nulla ex parte deficientes; hæc omnia ex jacto fundamento perspicue sequuntur. Nam cum nullum sit divinum munus puræ creaturæ concessum, quod Maternitatem æquet; quippe quæ fines Divinitatis attingit ut loquitur D. Thomas 2. 2. q. 103. art. 4. ad 2. dubitare non licet, quin muneris sublimissimo perfectiones longe maxime sint adjunctæ, spectando eas absolute; et hoc supponunt Patres, quoties de B. Virginis perfectionibus agunt. Sic Sophronius serm. de Assumpt. descripta eximia Dei in B. Virginem largitate. Talibus, inquit, decebat Virginem oppignorari muneribus, ut esse gratia plena, quæ dedit cælis gloriam, terris Deum. Perfectiones enim longe maximas complexus est per illam gratiæ plenitudinem, quam Gabriel Virgini gratulatur. Hinc gratiarum Mater vocatur, in quam rem Petrus Chrysologus Ser. cxlvi. aecomodat illud: congregationes aquarum appellavit Maria. Denique idem liquet de perfecta extensive decorum Virginis ubertate, quam item ratam esse apud omnes concessimus: alioqui enim decederet aliquid de illa gratiæ plenitudine, quam in B. Virgine celebrant Patres, quod per partes datum est aliis, totam simul venit in Mariam gratiæ plenitudo. Unde merito S. Fulbertus serm. de Assumpt. ait: Loquamur aliquid de laudibus sanctissimæ Virginis. Sed quid non tantillum, quid non pusillum, quod in ejus laudibus diceremus; cum etsi omnium nostrum membra vententur in linguas, eam laudare sufficeret nullum? Altior cælo est, de qua loquimur: abyso profundior, cui laudes dicere conamur. Et infra. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de ea quidquid dixerò, minor laus est, quam dignitas sua meretur? Si cœlum te vocem, altior es; si matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, divina existis; si Dominam Angelorum vocitem, per omnia esse probaris. Quid ergo de te digne dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas exercere virtutes?

QUÆSTIO VII.

An gratia B. Virginis in prima sanctificatione concessa excesserit gratiam consummatam omnium hominum, et Angelorum collectivè sumptorum.

Ita probabiliter senserunt P. Francis, sect. xxvii, num. 75. Guerra to. II, tr. III, disc. I, frag. 4. Carthægena, Suarez, et alii a Guerra cit. probantque tum auctoritate S. Gregorii I. I, c. 1, ubi in illa verba Isaia etc. Et erit preparatus mons Domini in vertice montium, ait: potest ejus montis nomine B. Virgo designari; in vertice autem montium fuisse, intelligi potest, quia gratia, quæ in aliis fuit finis, et terminus, illi initium, et fundamentum fuit. Tum ex eo, quod B. Virgo in instanti suæ creationis plus amabatur a Verbo, quam ullus Angelus, aut homo beatus, quia tunc amabatur a futura Mater Dei: sed gratia correspondet amori, et est quasi objectum ejus, quia, ut advertit S. Thomas de Villa Nova homil. de S. Joanne Evang. Deus, quos diligit, diligendo optimos, et illustres facit, quia divina voluntas formaliter, et summe bona est honorificans, ut ita dicam, omne, quod amat; ergo B. Virgo plus gratiæ accepit in prima sanctificatione, quam ullus Angelus, aut homo beatus in patria habet.

Confirmant vero eandem sententiam I. ex illo S. Hieronymi Sermon. de Deipara: In Mariam vero totius gratiæ, quæ in Christo est, plenitudo dicitur venit, quamquam aliter, quia in Christum ex jure, et sine alterius merito, in B. Virginem ex privilegio, et ex merito Christi; sed in Christum ex jure tanta venit plenitudo gratiæ in instanti Conceptionis; ergo etiam in B. Virgine tanta plenitudo gratiæ venit ex privilegio, et meritis Christi: ut eadem omnes Sanctos simul superaret: Ex quo tamen non inferendum, in B. Virginem sic venisse gratiam consummatam, sicut in Christum, quia gratia consummata videtur repugnare B. Virgini, tamquam puræ viatrici. Unde bene dixit S. Bernardus Sermon. de Nativit. B. Virg. Christum fuisse plenum gratia ut fontem, Mariam ut aqueductum, alios ut rivulos. Et Dion. Cart. lib. I, de Præconio Virg. c. viii, Palam est, Christum sine mensura omnis gratiæ plenitudinem sortitum, huic plenitudini gratiæ Maria vehementer appropinquat. Confirmat. 2. Quia B. Virgo in illo instanti jam erat de-

creta Mater Dei, et consequenter in supremo ordine puræ creaturæ constituta: sed dona, et gratiæ superioris Ordinis incomparabiliter in perfectione superant dona, et gratias inferioris Ordinis; ergo Beata Virgo in primo instanti perfectiorem gratiam accepit, quam omnes Angeli, et Beati simul, et collectivè habeant.

Resolutio.

Negat tamen non minus probabiliter hæc doctrinam Raynaudus Dyptyc., p. 2, qu. 5, n. 8, eo quod nullo solido fundamento probetur; neque comparatio aliqua inter Christum, et B. Virginem sit faciendâ, cum Christo talis excessus gratiæ supra omnes Sanctos collectivè acceptos conveniat ratione unionis hypostaticæ, ob quam quilibet illius actus quantumvis minutus exornabatur vi meritoria infinita, cui quantumcumque adensati actus purarum creaturarum erant improporcionabiliter, et inæquabiliter impares. At B. Virgo erat pura creatura, nec refundebat in actus quoscumque suos, nisi finitum, et limitatum favorem.

Neque obstant contraria fundamenta, quia ad summum probant, nullam gratiam, alicui Sancto fuisse concessam, quæ non et ipsi fuerit concessa, quodque ratione Maternitatis constituta sit in superiori ordine à nulla creatura pura adæquabili, quod tamen nihil facit ad præsentem controversum. Sicut nec illud, quod ex amore, quo Christus Matrem prosequitur, deductum est argumentum; nam ut Raynaud, part. II. Dipt. num. 15, docet: Imprimis non est certum, quod Christus Matrem seorsim plus diligat, quam totum reliquum corpus Ecclesie, cum Abulensis prolog. I, in Matth. q. 19, id neget. Et licet demus, id admittendum esse, Christo ut homine prosequente Matrem in amore naturali, quem filius ei debet, a qua accepit esse; inde tamen nihil concluditur circa gratiæ Virginis comparationem cum gratia Sanctorum omnium; quia Christus vi tituli prædicti non debet plus Matri, quam omnibus, nisi in iis, quæ spectant ad esse naturale, ejusmodi non est sanctitas, et gratia. Itaque pro excessu gratiæ comparative cum omnibus omnino Sanctis collectivè sumptis nihil proferri video, quod eum inter solida Virginis decora recensendum evincat.

QUÆSTIO VIII.

An B. Virgo per singulos actus duplicatam meruit gratiam, et præmium.

In hæc Virginis Deiparæ æstimationem, et honorem augendum, non parum concernente controversia, non possum non verba ipsa P. Gaspari Tausch de Matre dolorosa lib. I, c. IV, § 2 et 3, sic discurrerentis referre. Qua in re pia, et singularis est sententia P. Suarez eximii cultoris, atque amatoris B. Virginis, ejus ope ac beneficio, eam, quam in illo miramur, doctrinæ copiam, et præstantiam est consecutus. Is, ut probet, Deiparam plus acquisivisse gratiæ, ac gloriæ, quam sit, aut futura sit omnium Sanctorum, non tantum seorsim sumptorum, sed etiam si simul omnium in unum coacervaretur hominum Beatorum, et Angelorum (quam ille assertionem in scholas inveniit, eamque deinceps, multi præsertim ex Societate nostra secuti sunt) ut, inquam, hæc assertionem firmet, pro fundamento ponit, Virginem tantos progressus, atque incrementa in actibus amoris erga Deum continue fecisse, ut si actus, qui primum sequebatur, duplo esset intensior illo, et isto tertius quadruplo, et hoc quartus octuplo, et sic deinceps (quæ secundum probabilem, et hodie passim receptam sententiam fuit septuaginta duorum annorum) singulos actus ita processisse; ut posterior actus meritorius, aut charitatis, anteriorem in dupla proportione superaret. Ratio ipsius est, quia semper operata fuit secundum omnem intentionem charitatis, et gratiæ, ita ut verissime dicere posset: Gratiæ Dei in me vacua non fuit. Ergo si in primo instanti habuit v. g. gratiam, et charitatem ut 100, eliceret tunc actum charitatis ut 1000, per quem meruit gratiæ, et charitatis augmentum, itidem ut 1000, atque ita in eo instanti jam hoc adepta fuit, ut haberet charitatis bis mille gradus. Sequenti igitur actu charitatis, cum itidem secundum totam intentionem charitatis operaretur, acquisivit charitatem, ut quatuor millia, et ita consequenter, ut paulo ante dictum est.

Quæ suppositio, et discursus immensam, et a nobis prorsus incomprehensibilem, non tantum divinæ gratiæ copiam adstruit, sed etiam divini amoris intensiorem. Sane Mathematici quidam hunc invit computum: Si verum est, inquit, quod nonnulli asserunt, augustissimæ Deiparæ gratiam (idem est de meri-

toris, aut amoris Dei actibus) proportionalia, et dupla per singulos actus habuisse incrementa; post 64, actus creverat ea proportione, quam habent, 13446744073709551613, ad unum. Quam ingens hic numerus! Quid igitur si nos ab uno actu unius gradus intensiois ad 64, numerum per proportionalia dupla incrementa procedamus; imo ne a mille quidem dumtaxat gradibus, sed incipiamus a mille millionibus, et vel per unum diem, non dico ad 64, numerum, sed ad miliones numerando progrediamur? Non enim est dubium, quin Beata Virgo intra unum diem aliquot actuum Sanctorum miliones eliceret, præsertim cum etiam dormiens operaretur ope scientiæ, et cognitionis infusæ, quæ non dependet a phantasmalibus; quam cognitionem illis quis neget, cum contemplativis quibusdam tribuatur? et præterea nullum illi momentum sine pio actu præteriret, et denique nullus prorsus actus illius fuerit indeliberatus, cum haberet omnium suorum actuum perfectum dominiū, et peccati fomite careret? Quod si unus dies tantum intensiois, sive divinæ gratiæ, sive actuum amoris augmentum in B. Virgine ponit, ut ad in concipiendum mens humana fatiscat, quid si augmentum illud ad integram hebdomadam per dupla proportionalia, continua additamenta extendamus? quid si ad mensum? quid si ad annum? quid vero si ad 49, annum (cum enim agebat, cum Christus pateretur) a primo Conceptionis instanti, a quo et deinceps ratione uti, et sancte operari copit, et perrexit; continuemus et porro ad 72, annum, quo vitam hanc mortalem cum immortalī commutavit, gradatim per singulorum actuum dupla incrementa ascendamus? Qui potest hanc quasi infinitatem quamdam capere, capiat. Sed vereor, ne possit.

Ex hac doctrina deducit ulterius Suarez (ut hoc etiam ad laudem, et decus Virginis ab illo Patre ei attributum addam) B. Virginem circa finem vitæ, unico actu amoris Dei per unum momentum plus meruisse, quam meruerint omnes Sancti, et Beati homines, et Angeli, qui sunt, erunt, fuerunt, omnibus simul sumptis meritoris actibus, omni, quo meriti sunt, et merebuntur, tempore; eo quod actus ille fuerit intensioe, et perfectione major, quam omnes simul sumpti omnium Sanctorum simul sumptorum. Quod illi proclive est dicere, cum probabile etiam existimet, quod etiam non elucisset B. Vir-

go toto vitæ suæ tempore perfectiores, et intensiores actus Deo placentes, quam fuerit is, quem primo Conceptionis suæ instanti elicit (qui ut ex recepta theologorum sententia supra dixi, fuit perfectior ex se, et magis meritorius, quam eujuscumque etiam sublimissimi, sanctissimi Angeli) adhuc tamen circa finem vitæ ampliorum, et copiosorem gratiæ cumulum, ac thesaurum congregatum per omnes vitæ dies haberet, quam alii Sancti omnes, eo quod plene innumerabilis sit in tot annis, quibus B. Virgo vixit, actuum multitudinem, quos sine intermissione continenter, et semper eliciebat, et quolibet tali actu quemlibet Sanctum merito excedebat. Hoc illud est: Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. Quod eo libentius ex Suariorum commemo; Nam si hoc ille sentit de actibus continuatis, tametsi in eadem intensioe, et perfectione permanentibus, et ad ulteriorem non progredientibus, facile ab illo aut impetrabo, aut evineam, ut consequenter dicat, posito quod Augustissima Mater creverit indesinenter in intensioe actuum; ita ut posteriores semper duplo essent intensiores, quam priores, illam tempore passionis incomparabiliter multo fuisse sanctiorem, sive majorem habuisse gratiæ cumulum, quam in fine vitæ habuisset, si in eodem tantum ejusdem intensiois actu perseverasset, cumque sine cessatione repetivisset, longe enim, imo longissime longius in illo statu per 48, aut 49, annos quam in hoc per 72, majorem necesse est consurgere gratiæ cumulum, ut consideranti, et computanti est evidentissimum: et consequenter, si tempore passionis elicit actus meritorios habitū gratiæ quoad intensioem proportionatos (hoc enim eam semper fecisse, vult Suarez, et in hoc totum suum discursum, ac sententiam fundat) eam jam tum etiam elucuisse actus amoris divini tam intensos, ut omnium Sanctorum hominum et Angelorum simul sumptorum, simul sumptos actus intensioe excederent.

Resolutio.

Sed hæc doctrina, licet pia admodum sit, et singularem Suarezii erga Deiparam amorem luculente testetur, merito non satis fundata creditur, uti tum ex eis, quæ in priorē resolutione ex Raynando sunt dicta, tum ex refutatione principii generalis, cui hæc doctrina nititur, quod scilicet omnia, quæ ad sanctitatem, et dignitatem spectant, et sine

inconvenientia attribui possunt Dei Matri, ei concedenda sint, cum illa sit idea divinæ liberalitatis, et beneficentiæ, et communicationis ad extra, quam Deus puræ creaturæ contulit. Hoc, inquam, principium cum supra jam ex sensu Raynandi refutatum sit, ostentumque mensuram gratiæ Christo et B. Virgini concessæ, non tam ex eorum dignitate, quam ex Deo, omnia ad regulas æternæ suæ sapientiæ disponētis voluntate accipiendam esse, hoc ipso quod subrutum fuerit primarium hoc contrariæ sententiæ fundamentum, etiam ipsam corruiere necesse est.

Neque obstat 1. quod Angelis simile augmentum in statu visæ concedatur, ut qui secundum totam latitudinem sui habitus sint operati; Nam R. cum Angelorum via unico tantum instanti durat, facile capi, quomodo hoc eis augmentum concedi possit, et debeat. B. Virginis autem via, cum 72 annis continuata sit, imperceptibile merito videtur, quod secundum totam intensioem habitus sui operata sit.

Nec obstat 2. quod ut Bourghensius in Societate Deipare sacra testatur, B. Virgo per Martinum Gutierrez gratias agi jussit Suarezio, quod pro honore suo augendo hanc sententiam excogitavit, et defenderit; Nam R. per hoc plus non probari, quam quod effectus, et bona voluntas Suaresii B. Virginii placuerit: non autem, quod vera, certa que sit sententia, sicut, et iis, qui immaculatam ejus Conceptionem defenderunt, multos favores, et beneficia contulit, nec tamen propterea certa hæc sententia esse creditur.

QUESTIO IX.

Quænam in specie privilegia B. Virgini ratione suæ maternitatis fuerint concessa.

Pro resolutione supponendum est de duabus præcipue potentiis, scilicet intellectu, et voluntate Virginis, questionem hanc procedere, et eandem ulterius dupliciter formari posse, nimirum qui defectus fuerint ab ea remoti, et quæ positivæ perfectiones eidem fuerint ratione maternitatis concessæ, quo supposito.

Resolutio.

Resp. 1. quoad intellectum, in primis nullum errorem in B. Virginis intellectu locum habuisse, ut Raynaudus p. 2, q. 9, n. 2, cum

aliis a se cit. docet. Est enim in eo defectu magna indecentia, nec minor spiritualis imperfectio, quam in appetitus deordinatione non libera, quæ tamen a Virgine abesse debuit. Accidit, quod error, ut tradit S. August. l. 3, de lib. arbitrio c. xviii, est poena per peccatum induta. Unde a Beatis prorsus exultabit ex D. Thoma opuscul. lxxi, initio, et l. II. q. v, art. 4, et contra Malouium ea in parte singularem. Suarez lib. II de Angel. cap. xxxiii, n. 25. Quod vero ad ignorantiam attinet, distinguendum est; ignorantia negativa, quæ est mera carentia scientiæ, absque debilo, vel decentia sciendi; alia privativa, quæ est rerum, quæ deceret, vel oporteret sciri. Illam ignorantiam, cuius depellendæ nulla est necessitas, vel decentia, cogimur plane B. Virgini adscribere. Neque enim si Christo Domino omnimoda scientiæ plenitudo debebatur, quippe homini Deo; idem de B. Virgine pronunciamus ist; cuius status, et dignitas longe minus postulat, quam dignitas, et status Christi; varias congruentias ad hanc ignorantiam B. Virgini concedendam conglobat. Toletus Luc. ii, annotat. 93. Ea tamen ignorantia, quam dixi vocari privativam, in B. Virgine non cecidit. Nihil enim unquam ignoravit eorum, quæ decebat ipsam scire. Quod videtur notum ex terminis. Quomodo namque Deus Verbum in tollenda tali indecentia Matris amantissimæ defuisset? Hinc 1. conceditur, eam in primo suæ creationis instanti perfectum habuisse usum rationis, et liberi arbitrii, uti clare S. Bernardinus Sen. indicat tom. II, serm. lv, II, II, cap. ii, ubi ait; Ex dictis sequitur, quod B. Virgo etiam dum erat in utero matris, habuit usum liberi arbitrii, atque lumen perfectum in intellectu, et ratione: proinde secundum quosdam fuit tunc in sublimiori contemplationis statu, quam unquam fuerat aliqua creatura humana perfecta ætate. 2. Eidem conceditur scientia infusa per accidens omnium earum rerum naturalium, quæ ad perfectam Sacræ Scripturæ intelligentiam, ad doctrinæ theologice perfectionem, ad penetranda, explicanda, et suadenda fidei mysteria fuit necessaria, et expediens. Ita S. Antonin. B. Albertus, M. Pitigianus, Suarez, et alii ab his citati. Ratio est: quia nulli confertur finis, nisi per media necessaria, et expediencia ad illum obtinendum: sed B. Virgini fuit collata perfecta S. Scripturæ intelligentia, perfectissima sapientia theologica, et in heroico

gradu donum sapientiae; ergo etiam scientia per accidens infusa omnium earum rerum naturalium, quae ad illarum perfectionem fuit necessaria, et expediens. Minor, de dono sapientiae patet ex dictis, quia B. V. habuit gratias gratis datas in gradu heroico sibi infusas. De sapientia theologica ex immediate dicendis. De perfecta aulem S. Scripturae intelligentia, probatur. Quia in primis praecipua materia S. Scripturae sunt mysteria fidei nostrae, vel in se ipsis ad credendum nobis proposita: sed haec mysteria B. Virgo perfectissime cognovit, tam per fidem divinam, quam per infusam scientiam; ergo etiam perfectissime S. Scripturam intellexit. Deinde instructio sine scientia fieri nequit: sed B. Virgo in sacris litteris, et mysteriis fidei post Christum instruxit Apostolos; ergo ipsamet perfectissime ea scire, et intelligere debuit, teste Richardo a S. Laurentio lib. I, part. II, ubi ait: Maria Apostolorum Magistra facta est, et ascendente Domino Apostolos novum docuit testamentum. Quod vero etiam habuerit scientias omnes naturales infusas probabilis negat Raynaudus part. II, quaestio. VIII, numer. 3, eo quod non occurrat solidum fundamentum eas concedendi. 3. Eidem conceditur scientia acquisita, et experimentalis: quia continuo se exercebat in variis actibus, et hi speciem sui relinquebant; haec tamen scientia non ab intro statim tota fuit infusa, sed successive juxta profectum aetatis crevit, uti etiam de Christo conceditur.

Respond. 2. Quod voluntatem, et appetitum sensitivum committere et extinctionem fomitis, seu inordinatorum appetituum carentiam concedi, eo quod fomes iste sit unus ex primariis peccati originalis effectibus ad peccandum inclinans, atque adeo non deuerit Matrem Dei; unde appetitus illius sensitivus teste S. Bernardino Senensis serm. IV, de Concept. art. 1, capit. IV, in tanta domini plenitudine seu voluntatis imperio subdebatur vi originalis iustitiae, ut ferri non posse in objectum aliquod contra imperium voluntatis, et rationis, nec alio modo, quam voluntas, et ratio imperabat; ergo nullum motum involuntarium sensit, nec primo primum, nec secundo primum: hoc autem patiebatur per iustitiam originalem, prout illa dona alibi enumerata includit, ad quod multum deserviebat sublimissima contemplatio, et amor in Deum: item summa ejus prudentia, providentia, cautio circum-

pectionis, et solertia in motibus illis praecavendis. Quibus adde extrinsecam Dei protectionem, qua Deus cavebat, ne sensibilia contra rationem S. Virginem moverent. 2. Etiam impeccabilitatem, seu carentiam potentiae gratiae physicae, quam moralis ad peccandum communiter ab Auctoribus concedi, id, quod S. Bernardinus Sen. serm. II, art. 3, c. II, ex variis inconvenientibus probat, dicens: S. B. Virgo potuisset peccare (intelligit potentia morali) plura inconvenientia sequerentur. 1. Redundaret in contumeliam prolis, quia ejus Mater esset peccatrix. 2. Esset in detrimentum Matris, quia sic damnari potuisset. 3. In damnum generis humani. 4. In contemptum totius divini intenti, quia totum Incarnationis opus suspectum non immerito reddi potuisset. Neque tamen per hoc libertas B. Virginis fuit subblata, ut in Christo, et Beatis, quia in his ista impeccabilitas ex visione beatifica stabili, aut decreto absoluto de non praebendo concursu ad peccandum oritur; quorum neutrum in B. Virgine reperiebatur: sed confirmatio ipsius in gratia consistit in ubertate congruorum, quibus voluntas efficaciter allicitur ad bonum, tametsi elacabiliter, atque adeo cum potestate peccandi. Ea enim ubertas auxiliorum congruorum juncta divinae protectioni externae sufficientissima est, ut intelligamus, hominem in gratia sanctificante firmari, id est, ita in ea stabiliri, ut certo ea non excidat, quamvis possit excidere, si luberet, uti Raynaudus p. II, q. IX, n. 35, docet.

QUESTIO X.

An B. Virgo laureolam Martyrii promerita sit, et fuerit vera Martyr.

Affirmativam partem apud Raynaudum I. cit. n. 19, tenent non pauci SS. Patres fusi citati; sed et Spinellus, Carthusianus, Pelbartus, Catharinus, et alii quibus novissime etiam Auctor libri de perpetuo Deiparae gladio a momento Conceptionis ad suam usque mortem, accedit, ubi frequentes affert rationes pro sua sententia. 1. Martyres caeteri, quo plus in Deum flagrabant, eo minus sensere divina consolatione leniente dolores; et contrario B. V. quo plus amabat (et intensissime amabat) eo acerbius cruciatur: quia sicut amor incensus erga aliquem leve reddit, quod pro eo quis patitur; ita durius est, quem tenerrime diligas, cons-

picari gravi cruciatu subjacentem. 2. Alii Martyres in sola carne sua inimica spiritui, et digna mulctari, plecebantur: at Deipara corpore Filii innocuo, et digno quocumque amore, cruciatur. 3. B. Virgo pluris aestimavit Christi vitam, quam quilibet Martyrum aestimaret suam: Atque adeo plus doluit Deipara, quam omnes Martyres alii pro Deo patiebantur; Deipara sicut Christus pro impiis, et peccatoribus tolerabat. 5. Martyrium Deiparae ex S. Bernardo serm. de verb. Apocal. signum magnum, fuit martyrium cordis, in quo pro angoris incremento augetur cruciatus, qui in carne patientibus obdurditur, et hebescit pro tormenti atrocitate. 6. Martyrium Deiparae protractum est a primo Incarnationis momento ad mortem usque ipsius Virginis ultra annos 60, vel etiam 70, juxta sententiarum varietatem. Caeterorum aulem Martyrum perpassiones, quam celerrime sunt consummate. 7. A posteriori licet colligere praecellentiam martyrii Deiparae ex praecellente ejus aureola; de qua Suarez lo. II, V part. disput. XXIV, sect. IV, et Spinellus in Throno Dei capit. XI, num. 2. Unde Ecclesia, quae caeterorum Martyrum cruciatu quotannis recolit, Deiparae martyrium quot hebdomadis peculiari festo in Sabbato celebrat. Haec auctor praedictus, astruens martyrium Deiparae longe praecellentius, aliorum quorumcumque purorum hominum martyrio, atque adeo etiam longe nobiliorem, et illustriorem aureolam.

Resolutio.

Negativa tamen sententia est Raynandi in t, de Martyrio per pestem num. 4, et p. II, q. x, num. 22, ubi Sanchez, Salas, Abulensem, et alios citat, duo ad verum martyrium requirentes, scilicet ut mors, vel re ipsa obita, vel in persecutione, et causa naturaliter sufficiente ad mortem inferendam, et in odium fidei illata sit: atqui neutrum habuit B. Virgo; ergo nec martyrium proprie perpassa, et illius laureolam obtinuisse dicitur. Potest quidem eminenter Martyr dici, quatenus plura pro Christo subiit, quam multi Martyres; et gladio doloris animae ejus transfixa est patiente Christo: non tamen idecirco dicenda est fuisse proprie, et formaliter Martyr, atque adeo neque donata est aureola illa peculiari, quae formaliter Martyribus rependitur ex divina lege. Rationes vero, quibus Deiparae martyrium longe praecellentius astruebatur, adeo leves

sunt, ut peculiari confutatione non egeant, suppositis iis, quae juxta communem sensum hominum ad martyrium verum requiri diximus.

QUESTIO XI.

An cultus B. Virginis sit infallibile signum praedestinationis.

Affirmant multi SS. Patres, et Doctores a Raynando citati, inter quos S. Anselmus dixit: Sicut a te aversus, necesse est ut pereat; ita ad te conversus; impossibile est, ut pereat. Sic et Blosius ib. cit. ait: Pieri non potest, ut pereat, qui Mariae servus et humilis cultor extiterit.

Resolutio.

Sed rectius contrarium tenet Raynaudus ipse, sic n. 38, discurrens: Est spes magna omnibus fervidis Deiparae cultoribus, reposita, quod non peribunt in aeternum. Infallibile tamen respicientiam a peccato, vel perseverantiam in gratia, nemini quantumvis erga B. Virginem religioso spondere possumus absque errore; cum perseverantia non cadat sub meritum: neque ullum suppetat caeleste diploma quo plis Deiparae cultoribus auxilia congrua certo, et infallibiliter sint promissa; unde nolium subnervari nullo modo affectum erga cultum Sanctissimae Virginis, quem tot exempla testatissimum faciunt fructuosissimum esse, quamvis citra infallibilitatem aeternae salutis. Eum animum induerunt erga Deiparam electi omnes, sed cum timore, et tremore salutem suam operantes: de protectione quidem, et patrocinio taulte Matris plurimum concipientes spei bonae, citra omnem infallibilitatem, ac certitudinem.

Neque obstant dicta SS. Patrum in contrarium citata; nam longe alius illorum sensus est; tantum enim monstrare volunt, quantum sit momenti in B. Virginis clientela, ita ut spes magna sit, neminem, qui B. Virgini pie, ac perseveranter famuletur, male periturum. Haudquaquam enim vana spes injicitur, quod, sicut de B. Barbara ad bonam mortem interpellata, pie creditur suis apud Deum precibus Mater optima, vel impetretur auxilia, quibus in finem convertatur ad cor, ita ut justificetur, si in peccato erat, vel exorabit beneficium asssequendi sacramenta, per quae Deo concilio-

tur, quod aliquando factum est supra naturam.

QUÆSTIO XII.

An præter proprium Angelum custodem, adhuc alius habeat homo pluribus hominibus custodiendis deputatos?

Ratio dubitandi est, quia, cum quivis Angelus custos clientum deputatus abunde sufficiat ad eundem custodiendum, non apparet ulla necessitas ad alios eidem assignandos.

Resolutio.

Sed rectius affirmat Paulus Barry in Pedagogia celesti c. x, ubi sic loquitur: Certum est, Deum Regnis, et Provinciis custodes Angelos constituisse, ita ut quodvis Regnum, ac Provincia peculiari sit commissa. De Regnorum tutelaribus ambiendi locus non est, quando quidem hoc e Daniele Propheta discimus xi, 14. Angelum Regni Persarum Angelo populi Israelitici, qui tunc in Babylonia captivus detinebatur, restitisse. Simile argumentum de Provinciis habemus, quando Angeli, quos Jacob e Mesopotamia reversus vidit Gen. xxxii. Custodes earum Provinciarum erant, qua ille transibat. Hæc omnia cum S. Basilii sententia congruunt, qui ait l. III, cont. Eunom. Moysen hanc veritatem satis nos suo Cantico docuisse, cum dixit: Deum filios Adæ distribuisse, iisque pro numero filiorum suorum fines, ac terminos Regionum assignasse: ubi septuaginta vertunt, juxta numerum Angelorum: Quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum, juxta numerum angelorum. Deut. xxxii, 8. Idem S. Clementis sensus est, qui ait: Est unicuique gentis Angelus, cui credita est gentis ipsius dispensatio, Clem. Rom. l. II, recognit. Aliqui longius progrediuntur, asseruntque, Principatus Regnis, Archangelos Provincias esse prefectos, ut eorum curam suscipiant. Molina in 1, p. q. CVIII, sed et familias suam peculiarem tutelarem habere, idem Barry c. xi, affirmat. In ejus rei fidem Deus per Isaiam Prophetam c. LXII, ait, se pro turribus urbis Jerusolymæ Angelos præfuisse: Super muros tuos, Jerusalem, constitui custodes tota die, ac nocte. Quem locum docti eo sensu intelligunt, quem adduxi, comprehensis his etiam Angelis familiarum servatoribus, qui ad tute-

larem urbium Angelos junguntur. Et pro custode familiarum etiam testatum e S. Thom. affert dicentem: Angelus, qui Agar ancillam, et Abrahamum adduxit fuga elapsam fuisse familie, ac domus S. Patriarchæ custodem. Imo etiam Tempia, et Sacella, Aras, Sodalitates, et similes Cœtus suos habere peculiare custodes; idem Auctor e. XII et XIII, tum auctoritate S. Thomæ tum ratione, tum exemplis probat; additque e. XIV, etiam Angelos tutelares consanguineorum, amicorum, et aliorum, quibuscum agimus: Hi, inquit, sunt amici tui, tuorum commodorum, ac salutis unice studiosi: Neque enim minori charitate te amplectuntur, quam ii, quorum filius, clients, aut amicus es, quosque illi arcanis instinctibus ad tui amorem, ac constantem benevolentiam, quam in te concepere, invitant. Isti quodammodo semper sunt tecum, et quoties cum proximis tibi agis, Angelum tuum custodem conveniunt, ibique interea versantur, dum tu cum cognatis tuis loqueris, tractas, incedis, et commoraris. Angelica, et Pelagia pia moniales e tertio S. Francisci de Paula ordine, cum Christianæ charitatis ergo, cui se fere semper impendebant, in egeates exercebant urbem obirent, persæpe visi sunt cum ipsis duo juvenes, rara et exquisita forma incedere, omnibus ad comitatum illum obstupescitibus; cum hinc monialium utriusque perspectiva prohibitas ac virtus esset, inde assequi non possent, quinam juvenes illi essent, nulli et vultu cogniti, cum interim in illorum elegantia quidpiam appareret humana majus. Sed tandem patuit, ejus conditionis, ac generis illi essent. Quodam enim die omnium pulcherrimi, ac splendidissimi apparuerunt, admirabili claritate circumfusi. Unde deprehensum est, eas virgines religiosas publicæ charitati intentas, Angelus suos secum in comitatu habere, quibus gratum fuit, quoties sancto cuiusdam ejusmodi operi vacarent, socios se adjungere. Ad rationem dubitandi vero responderetur cum S. Th. qu. cxiii, ad 1, quod alicui homini adhibetur custodia dupliciter. Uno modo, in quantum est homo singularis: et sic illi debetur quoque singularis custos. Alio modo, in quantum est pars alicujus communitatis: et sic toti communitati aliquis Angelus præponitur, ad quem pertinet providere ea, que pertinent ad unum hominem in ordine ad totam communitatem.

QUÆSTIO XIII.

An post Jesum, Mariam, Josephum nemini plures amoris, quam Angelo custodi nostro, debeamus?

Negativam partem suadere videtur communis praxis, et sensus hominum, quorum pauci sane reperiuntur, qui tale in se debitu agnoscent: hinc tot templa, et altaria anathematis in aliorum Sanctorum honorem suspensis repleta conspiciuntur: vix ulla autem in S. Angeli custodis honorem templa extructa, aut anathemata affixa.

Resolutio.

Affirmativam tamen partem fusc, et effaciter pugnat Paulus Barry c. iv. Pedagog. celest. per sequentes rationes. 1. Quia illi nos multo longiori tempore, quam cæteri omnes amant; cum ab eo die, quo anima nostra fuit creata, nos amare cœperint, consensu, ut quidam Doctores affirmant, nos die natalitatis nostre sue custodiæ commissum iri: et hic amor numquam fuit interruptus. Non est quidem negandum, nos a Sanctis, quorum nomen gerimus ab ipso Baptismo amari, ac in singularem tutelam recipi. Sed hic amor non tam mature initiu caput; neque tam peculiaris illis nostri cura est, qualis ab Angelis nostris habetur, qui in hac infirma ætate maxime, majorem nostri circa sanitatem, et millena corporis pericula, sollicitudinem, quam tota vita reliqua nostra exercent, ut tutelares nostri Angeli sollicita charitate rationis judicique, quo tunc caremus, defectum compensent, quibus si essemus instructi, aliquantulum nobis ipsis cavere possemus. 2. Quod de illo amore in nos multo certiores, quam de aliorum, simus; illorum circa nos beneficia tam sunt perspicua, ut dubitationis locus non sit. 3. Quia singulari studio illa quoque negotia nostra procurant, que tantopere ad salutem nostram promovendam pertinent. Ita Angelus S. Petrum de carcere eduxit. Act. c. xii. Ita S. Opportunam Virginem Angelus palam ad Monasterium, ubi vitam agere religiosam cogitabat, deduxit. Ita S. Martinum Turonensem, qui in scalæ descensu lapsus pedem afflixerat, Angelus affuso pretioso unguento, quod secum attulerat, curavit, etsi Medici putarint, nullam illi medicinam profuturam. 4. Quia etiam nobis omnino immerentibus amorem suum

non negant, etsi centies, iterumque centies ingratis animis, criminibusque nostris occasionem illis præbeamus nos deserendi, omnemque nobiscum amicitiam abrumpendi: nec sic tamen desinunt nobis bene velle, et facere. 5. Quia non solum quavis hora suis beneficiis nos obruant, sed, et quæcumque possunt bona nobis procurant, aliis etiam in operis sui societatem vocant. Præterea semper Deum precantur, ut nobis benedicat, bonasque mentes admonent, ut clientum suorum malis aliquid solatium suis precibus afferant, quando in flammis, et tormentis purgatorii definentur. Nullum est bonum, nulla felicitas, quam non conentur nobis comparare, aliis etiam ad hoc adhibitis, si ita fieri sit necesse. 6. Quia amicorum nostrorum fidissimos internuntios agunt, illi enim amores tractant, Deoque significant, et vicissim Dei amorem in nos nobis exponunt, illi nostra vota, et desideria explicant: illi ad nos cœlestia dona, consolationes, certamque fiduciam adierunt, bene nobiscum actum iri, omnesque nostros conatus, optatus, successus esse consecuturos. Ipsorum gratum manus, ac provincia est, ad Deum, qui animarum nostrarum amor, ad delictum est, avolare, et inde ad animam Deo dilectam reverti. Nunc ad dilectum meum, ait Bernardus, ut eum anime sibi credite edoceant: paulo post ad dilecta redeunt, ut responsa ad illam referant, ut eam consolentur, ut, quæ sunt ei agenda, suggerant. Tunc iterum ad Deum evolvuntur, paria negotia peracturi: Inde rursus ad animam se demittunt, ut ejus suspensis satisfaciant: Nunc ad dilectum, nunc ad dilectam. Ita quidem, ut si res ferat, et amor sit ardens, Angeli hoc fere unum agant, ut eant, ac redeant, mandata, et responsa ultro retroque nunc a nobis ad Deum, modo inde ad nos ferant idque nostro bono, ad promovendos animæ progressus, ad nostræ salutis, summiq; momenti negotium conficiendum. Ex quibus facile patet contrariam praxim fidelium potius ingratitudinem, et scoriam, quam Angelorum custodum demeritum arguere.

QUÆSTIO XIV.

An præter Patronos speciales etiam omnes Sanctos collective acceptos in Patronos eligere, et colere conveniat?

Negativam opinionem videtur communis

hominum Christianorum sensus, et praxis approbare, quorum plerique paucos dumtaxat Patronos sibi eligunt; tum quia talis electio in Patronorum specialium præjudicium cedere censetur, quorum honor, et cultus tanto magis minuitur, quanto ad plures extenditur; tum quia obsequia, quæ in eorum honorem præstantur, erga tantam multitudinem vix quidquam æstimabilia videntur, de quibus proin merito dici queat: Et hæc quid inter tantos?

Resolutio.

Affirmativa tamen sententia, quæ in libello etc., vocato p. I, tit. VII, proponitur, et suadetur, merito præferenda censetur, ob sequentes rationes: 1. Quia ipsius Ecclesiæ praxis eam confirmat, ut quæ non solum festum peculiare omnium sanctorum honore quotannis instituit, sed passim etiam in orationibus suis præter merita, et intercessionem privatorum Sanctorum, etiam omnium Sanctorum merita, precesque allegat. 2. Quia æquissimus est hic cultus: si enim is, qui amicum haberet totis diebus in amando, laudando, et honorando ipso occupatum, æquissimum iudicaret, ut vicissim illum ardentissime coleret, et amaret; quidni, et nos æquissimum censeamus, ut Sanctos, qui in Dei laude, et amore ardentissimo jugiter occupantur, propterea omni studio, et honore prosequamur; cum honorem, et laudem Deo exhibitum pro majori beneficio reputare debeamus, quam si nobis exhibitus fuisset. Certe hæc sola ratio bene perpensa, sola sufficiens videri potest ad dictum cultum persuadendum. 3. Quia utilissimus quoque est hic cultus; nam qui, ut suppono, omnia sua opera post Dei gloriam etiam ad omnium Sanctorum honorem dirigit, omnes illos *Spectatores* in operibus, *Advocatos* in necessitatibus, et *Protectores* in periculis habebit; quanta vero hinc utilitas sperari queat, quia non videt? 4. Quia juveniſsimus quoque hic cultus est, si enim tam gratum, atque jucundum nobis est familiariter cum personis potentibus, sapientibus, et maxime pulchris agere, et conversari, quantum solitum ex familiaritate contracta cum cœlitibus, qui omnes homines potentia, sapientia, et pulchritudine, ac amabilitate longissime superant, sperari poterit? Neque obstant argumenta in contrarium allata; tum quia honor in æstimatione æternis operibus declarata consistit, quæ non minuitur,

si plures simul æstimentur (quidquid imprudentes, et ambitiosi aliter sentiant); tum quia cœlestes summe se invicem amant, atque adeo honorem aliis exhibitum, suum quoque æstimant, et omnes secum honorari gaudent potius quam ægre ferant. Sed neque obsequia in eorum honorem præstita, modica respectu tantæ multitudinis censi debet, cum affectum potius, quam opus attendant, scientque tenuitatem, ac infirmitatem nostram, atque adeo facile, et benigne admittant, et agnoscant obsequia nostra; alioqui certe nec Ecclesia ad omnes Sanctos die eorum festo, et aliis ad eos colendos incitare nos deberet.

QUÆSTIO XV.

An fas sit, personas adhuc viventes opinione vulgi sanctas, uti Sanctos privatim colere?

Negare videtur S. Hieronymus in epist. ad Philem. dicens: si quis hominem, qui sanctus non est, sanctum esse crediderit, et Dei eum junxerit societati, Christum violat, cujus corporis omnes membra sumus, Qui dicit (inquit) justum injustum, et injustum justum, abominabilis apud Deum est. Omnes credentes (secundum Apostolum) Christi corpus efficiuntur. Qui in Christi corpore errat, et labitur, asserens membrum ejus, vel sanctum esse, cum non sit; vel non sanctum esse, cum sanctum sit, vide, quali crimine obnoxius fiat. Atqui homines viventes hoc ipso, quod viatores sint, non sunt certi de perseverantia (hinc Sanctus Franciscus et Seraphicus dicere solebat: Nolite me colere, ut sanctum, quia adhuc filios, et filias generare possum) ergo neque ut sancti coli possunt.

Resolutio.

Contrariam tamen sententiam tenet Raynaudus l. I, Heter. sect. III, p. 4. Et ibidem tradit Bellarminus lib. I, de Sanctis c. x, docetque factum S. Leonidis, pusionem suum Originem in lecto jacentem, post initiationem per Baptismum venerantis affixo peccatori osculo, ut narrat Eusebius vi, hist. c. II, multo magis fas esset privatim colere Sanctum eum, cujus sanctitati divina revelatio privata attestaretur. Quin etiam S. Antonius Patavinus hominem nequam singularibus

signis venerationis legitur esse prosecutus, quia certo divinitus compererat, illum aliquando Sanctum Dei, et Martyrem futurum. Defunctum item, qui haberi possit celo illatus, fas esse privatim colere, recte pronunciat Navarrus c. x, de orat. concl. vi, n. 69, post Innocentium, et communem. Sic igitur res habet quoad cultum privatim de latum. At cultus publici alia est ratio; is enim solis mortalitatem transgressis exhibetur publico iudicio; de quo cultu S. Hieronymus in contrarium citatus intelligi debet. Certe passim viros sanctitate, et miraculis celebres in magna veneratione fuisse habitos, manumque ac pedum osculo a summis etiam Principibus honoratos, quotidiana testatur experientia; hinc idem Raynaudus etiam Salomonem, Constantinum magnum, Ludovicum primum, et similes, quos probabile est, cœlitibus annumeratos esse, privato cultu coli posse concedit.

QUÆSTIO XVI.

An de fide sit, sanctos canonizatos a Pontifice esse vere sanctos?

Affirmant apud Raynaudum Sect. III, cit. fol. 249, col. 2. Catharinus, Valent. Bzovius, Covarruvias et plures alii, quia tota Ecclesia non potest errare, quod tamen contingeret, si Pontifice declarante aliquem esse sanctum, et celo illatum, res secus haberet.

Resolutio.

Negant tamen probabilius Raynaudus loc. cit. fol. 250, et apud hunc Suarez, Turrianus, Malderus, Bellarminus, Vasquez, et plures alii, nec dissident plerique ex iis, qui dicunt, sanctitatem, et beatitatem hominis Canonismo decorati habendam esse certam, et Ecclesiam in eo negotio errare non posse. Id enim intelligit non de certitudine fidei divinæ, sed de alia inferioris notæ certitudine, de qua ambigere foret horribilissimum, ut dixit S. Bonaventura agens contra Guilielmum de S. Amore: Non est tamen tanta, ut qui nollet assentiri, reus esset violatæ divinæ fidei, cujus certitudo non potest cadere, nisi in propositionem, aut in deductam per certam, et evidentem consecutionem, cujusmodi non est propositio, de qua agimus, verbi gratia, quod Sanctus Gregorius celo illatus sit, et Sanctis annumerandus. Neque enim

habetur in Scriptura vel in traditione, S. Gregorium esse Sanctum et celo illatum, neque potest deduci ex iis, quæ in Scriptura vel traditione habentur, nisi adhibito syllogismo, cujus major propositio ad fidem pertinebit; non autem minor, quæ ex solis humanis, fallibilibusque testimoniis confirmabitur in hunc modum: Qui pie vixit et pie mortuus est, Sanctus est, et post deorsum ex vitæ præsentis maculis contractum reatum, est beatus, ac celo inferitur. Hæc major est certa ex fide; Atqui S. Gregorius pie vixit, et pie mortuus est: hæc minor pendet ab humanis testimoniis fallibilibus, ac proinde non est certa ex fide. Igitur conclusio quæ semper sequitur præmissam deteriorem, non est certa ex fide: Quamvis post interpositam Ecclesiæ declarationem nemo Catholicus revocaturus sit in dubium conclusionis illius veritatem, persuasus, Deum Ecclesiæ suæ assistere in re tam gravi, atque adeo Ecclesiam non posse in tali negotio errare.

Sunt qui ad contrarium astruendum allegant miracula, quæ semper Canonismo præcurrunt. Alii adducunt cultum festivum: sed neutra ratio est idonea. Nam miracula etiam vera non subministrant necessarium argumentum ad probandam veritatem doctrinæ, ut ex multis Patribus confirmant Maldon. Matth. VII, ad illud: virtutes multas fecimus, et Toletus Joan. IX, Annot. IX, Quam multa vero miracula edita referuntur in gratia Conceptionis immaculatæ B. Virginis? Et tamen liquet, eam veritatem non esse fide divina certam. Ad quod exemplum illuditur quoque altera probatio dicta ex cultu publico. Annuente enim, imo instante Ecclesia, Conceptio pura et immaculata colitur, ex prudenti iudicio, quod nulli errori practico est obnoxium, ut definit Sixtus IV. Neque tamen inde habetur, eam veritatem esse certam certitudine divinæ fidei. Simile exemplum duci potest ex hac hostia consecrata, quæ absque vacillatione publicè colitur, et sæpe ad eam eduntur miracula in gratiam pie credentium, eam esse consecratam, cum tamen de nulla singulari hostia fas sit asserere, tamquam ex fide certum, quod sit consecrata; quid si enim creditus Sacerdos non fuit baptizatus, vel caruit consecrandi intentione? Igitur neque cultus Sancti receptus, neque miracula (quæ suppono non fuisse edita, ut constaret de vera Sancti beatitate, sic constante Thaumaturgo, sic enim si falsum esset talem esse beatum, impedirentur